

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/30, p. 599-612

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12474>

ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Article Info/Makale Bilgisi

Referees/Hakemler: Prof. Dr. Ramazan KORKMAZ –
Prof. Dr. Ekrem ARIKOĞLU

This article was checked by iThenticate.

PEYAMI SAFA'NIN YALNIZIZ ROMANINDA YAPI VE İZLEK

Nurzhamal ERMEKBAEVA*

ÖZET

Bu çalışmada Peyami Safa'nın *Yalnızız* romanı yapı ve izlek açısından incelenmiştir. Roman teorisine göre anlatma tekniği, bakış açısı, olay örgüleri, karakterler, mekan ve zaman gibi kriterler izlekler ve kavramlar çerçevesinde açıklanmıştır. Hem karakterin rolüne hazırlanışı hem de diğer romandaki unsurlar romanın üç ana bölümünü oluşturan üç ana olay örgüsü altında ele alınmıştır. Romanın ana izleği olarak *yalnızlık* varoluşçuluğun ana çekirdeği babında incelenmiştir.

Peyami Safa'nın *Yalnızız* romanı, adı da üzerinde olduğu gibi, Türkiye'de İkinci dünya savaşının getirdiği olumsuz etkileri ele alır. Modernleşmenin batılılaşma olduğunu anlamakla kendi özünden kopan, gelenek ve göreneklerine uzaklayan, ayrıca özgür olarak varoluşsal evrimini yaşayamayan Türk kadını, yalnızlığının uç noktasını yaşar. Yani batılılaşmak, kendi gelenek ve göreneklerinden kopup Batı'yı taklit etmekle değil, Batı'nın modernliğinin de yer verildiği yerli kültürün ve yaşamın yaşanmasıydı kastedilen. Dolayısıyla, varoluşçuluk Batı dünyasında kendi doğal akışıyla yaşanırken, Batı'nın taklit edilmesi sorunsal zorunlu olarak Türkiye'de de yaşanmasını kaçınılmaz yapar. Bu bağlamda, varoluşçu yaklaşımla insanın yalnızlığını kaleme alan yazar, aynı zamanda insanın aslında yalnız olmadığını ve yalnızlıktan kurtulmanın ip uçlarını vererek insanın kendi özüne, gelenek ve göreneklerine dönmekle mümkün olduğunu da söyler. Yeter ki, insan kendi kültürüne dönmelidir. Çünkü, insan her anlamda kendi içinde oturmadıysa yaşamayı sürdürülemez. Bu açıdan romandaki ölüm, bir yeniden doğuşun simgesi olarak ortaya çıkar. Diğer bir ifadeyle, insanın kendi özünü bulması için ölmesi gerektir. Bu bağlamda *Yalnızız* romanı ruh-beden çatışmasını anlatmaktan çok insanın varoluşsal sorununu, hayatın çeşitli olabilirliklerini ve aynı zamanda kültürel değerlerin eleştirilmesini ele alan kültürel romandır.

Anahtar Kelimeler: Yalnızlık, roman, varoluşçuluk, yabancılaşma, batılılaşma, hiçlik

---

* Öğr. Gör. Ardahan Üniversitesi, İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı, E-mail: nurcamalermekbaeva@ardahan.edu.tr

---

STURCTURE AND THEME IN PEYAMI SAFA'S YALNIZIZ NOVEL

ABSTRACT

In this article Peyami Safa's *Yalnızız* novel was analyzed in terms of structure and themes. According to the narrative technique, it is explained in terms of the techniques, point of view, event patterns, characters, space and time. The preparation of the character's role and the other elements in the novel have been dealt with the three main events of braids forming. We considered three basic parts of the novel as well. The *loneliness* like matrix of existentialism, was taken over as the main theme of the novel.

Peyami Safa's *Yalnızız* novel shows the negative effects of the Second World War in Turkey, as it is on its name. By understanding, the fact that modernization is westernization is breaking away from its own essence, moving away from its traditions and customs. Especially, the Turkish women who could not live the existential evolution freely lived the extreme point of they loneliness. It's necessary to underline that westernization meant not only breaking away from its own traditions and customs and imitating the West, but also by experiencing the indigenous culture and life in which the modernity of the West was also included. Because of it, while existentialism is experienced in its own natural way in the Western world, the imitation of the West makes it inevitable to experience the problematic, comfortable for Turkey. In this context, the writer retains the loneliness of man by the existentialist approach. At the same time he also tells us that man is not alone, and that it is possible to return to man's own essence, traditions and customs by giving them the clues of loneliness. As long as man has to return to his own culture. If man could not set within himself in every sense, he could not live. In this respect, the death in the novel is showed as a symbol of a rebirth. In other words, a person has to die in order to find his own self. In this context, it is a cultural novel that deals with the existential problem of humanity, the various possibilities of life, and the criticism of cultural values, rather than the soul-body conflict.

STRUCTURED ABSTRACT

After the Second World War, the disintegration of roots and the misinterpretation of Westernization in Istanbul was caused alienating from self and common values in society. The novel *Yalnızız* showed how this values echoed in individuals. However, the novel do not showed just dualistic concepts, how its used to understanding: east/west, soul/body, truth/lie, sincerity/forgery, loyalty/betrayal, and do not prepares the characters on this ground by using ideological symbolism, but it focused on individuality and humanism. If we perceive the novel as an ideological novel as it is said, we should to perceive that the main characters are symbolized of soul-body conflict: Meral is symbol of materialism, and Samim is the spiritualism. Milan Kundera draws attention to a characteristic of the novel: "On the one hand, there is a novel in which

the historical dimension of human existence is examined, on the other side there is a historical novel, a description of a society at a certain time, a novelistic historical writer". As for the novel *Yalnızız*, it is a humanistic novel, as the author put it. Thus, the novel is built on existential possibilities and in this respect, examines the historical dimension of human existence (Kundera, 2012: 43, 50). Because, the main character Samim is not only representative of East or spiritual values. From a cultural point of view, emphasizing God as an inevitable end, and Samim's mystical Eastern *Simeranya* are emphasizing Eastern cultures, the Meral's Paris adventure emphasizes Western cultures with its abandoned human beings. However, this duality is not concretized sharply like *kart* characters. Samim, is a character who is loyal to his spiritual values and able to construct himself, but also is capable of making mistakes, as well as being able to be specific to every human condition; rather than a symbol of a particular concept. Just, we can only be said that the existence of Samim are: honesty, loyalty and humanity.

Peyami Safa's novel consists of three parts, which we can divide into three main events:

- a) I. Section: Enlightenment of the main character Samim;
- b) II. Section: Meral's internal conflict.
- c) III. Section: Meral's death.

Samim, striving to solve the issues within the family, writes *Simeranya* as a resort for this in the first part and in the second part he is tasked to help Meral. In other words, in the first part he faces Selmin's mother's doubts about Samim and her desire to take revenge from her fiancé named Ferhat while in the second part he encounters Meral's existentially not being at peace with herself and her pursuit for herself. The alienation theme in both parts develops in two different ways: the alienation in the first part gives harm to other humans' realm of existence by the self-confidence people have to themselves (Human's alienation threatening other humans' realm of existence with a selfish and arrogant confidence); the alienation in the second part causes harm to a person himself arising from his fight with himself. In this context, we can say that the main theme of the novel is alienation (alienation due to the harm a human gives to himself arising from his fight with himself). A human's alienation by being away to his humanistic values while he is in pursuit of himself is the main theme of the entire novel. Alienation and self-creation arise from the feeling of a big lack of self-confidence or from the feeling of inadequateness. For example, the story of false pregnancy which Selmin has fabricated with a view to show her independence against her mother is actually a deep feeling of inferiority she feels about herself. As such, this feeling that the characters have in the novel brings lying, doubt, revenge and racism with itself.

After the first part which paves the way for the conflict between Samim and Meral in terms of the course of events, it is clearly observed in the second part that the reason of this conflict is due to Meral's internal conflict. Accordingly, in the second part, the theme of alienation occurs with themes like individual's self-search and self-escape. And this is Meral'il duality. The author also reveals here the psychological dimension

of the human being's process of existential depression. The existential depression in the humans has an archetypal value inasmuch as it is the process of *integration* of the subconscious with consciousness. As such, statement of Samim, as the *second in Meral*, corresponds with Jung's *Shadow* archetype. The Shadow archetype is the negative and dark side in humans. If this second in Meral also has an archetypal character, then this archetypal ego status also belongs to all mankind. Actions reflected by Meral is an attempt to create the essence of a human being left to the world in the existential sense or moves towards the unconscious. Until this process is completed, the level of awareness to actions made by people and everything is at a minimal level. Accordingly a human must make peace compete with this ego state within himself and earn himself. Otherwise, human beings do harmful actions, become unhappy and become alienated to themselves.

This section is very tightly connected to the third section. In this section, desolation and loneliness of person who is on the way of searching himself or Meral is discussed. No one guides and helps people about what they do. This is because human is left to be able to create his essence. A person who is in pursuit for himself can re-create himself by death on the symbolic level. However, human beings become increasingly like objects and are alienated to their essence due to the negative influence of modern life, and modern life makes it more difficult for the human beings to create their essence. On the other hand, the pressure caused by tradition and the understanding of universal ethics make the process of creating a man's essence even more difficult. Meral cannot achieve this stage in the novel. Because Meral cannot think on this error which is defined as sin, in other words she cannot get rid of the complex of sin *arising from not doing the "correst" thing* (Gruen, 2012: 33); therefore she cannot be herself and cannot get rid of the pressure. In this context, a person who cannot be himself is condemned to not existing in every sense. As such death (death of any kind: either suicide or death) seems to be inevitable by the author.

The mother and the daughter, both of whom have not been able to create their own essences, commit suicide without being their real selves, or rather their lives end because they cannot be themselves in the real sense. This destruction, in other words death corresponds to nothingness. So a person who cannot be himself in the real sense is a nothing. In this context, every death has a symbolic value.

As a result, this depression is due the absolute loneliness that human beings are condemned in their creation. The title of the novel covers the cited meaning. We humans are actually alone. Until this fact is comprehended, human beings look for happiness in others and elsewhere. Accordingly every character in the novel is unhappy and in a state of escaping:

Samim to Simeranya;

Meral to Paris;

Renginaz to mental disorder and mystical world;

Feriha to Paris.

Turkish Studies

However, man should be in pursuit of peace and happiness within himself. The author again recommends going to Allah as the solution. This is because Allah is the highest peak of soul a man can reach.

Keywords: Loneliness, novel, existentialism, alienation, westernization, nihilism

Hiç sandığım şey, sadece benim bütün hayatım imiş...

Proust

1. Roman Hakkında

Yalnızız romanı prolog kısmından ve üç bölümden oluşan İkinci Dünya Savaşından sonraki Türkiye'deki batılılaşma konusunu ele almış, 1957'de de yayımlanmış bir romandır. İlk yayınında var olan prolog kısmı sonraki yayınlarda yazar tarafından kitaptan çıkartılmıştır. Bu kısımda romana anahtar olacak vakadan bahsedilmişti. Zira bu kısımda anlatılan vaka yani Meral'in Samim'e yalan söylediği hadisesi onun sonunda kendisini ölüme götüreceği zemini oluşturmuştu. Dolayısıyla prolog kısım, romanın bütünüyle sıkıca zincirlenmişti.

İkinci Dünya Savaşından sonra İstanbul'da köklerinden kopma, batılılaşmanın yanlış yorumlanması; topluma, toplumdaki kendine ve ortak değerlere yabancılaşarak yalnızlaşma konularını ele alan *Yalnızız* romanı, bu dönüşümün bireylerde nasıl yankılandığını aksettirir. Ancak, *Yalnızız* romanı doğu/batı, ruh/ beden, gerçek/yalan, samimilik/sahtecilik, sadakat/ihanet, paylaşımcılık/bencilik, güven/şüphe, arasında kararsızlık vb. düalist zemini beraberinde götüren ve karakterleri bu zeminde hazırlayan ve salt ideolojik ve simgesel roman olmaktan çok bireysellik ve hümanizm üzerinde durulan bir romandır. Eğer ki, romanı, söylenildiği gibi bir ideolojik roman diye algılasak ve karakterlerin belli bir kavramı yani ruh ve madde ilkesini oluşturan disiplinlerin çatışması üzerinde kurulduğunu düşünürsek, romanın baş karakteri Samim ruhsal değerleri, Meral da maddeselliği temsil ettiğini söyledik. Milan Kundera, romandaki bir özelliğe dikkat çeker: "Bir tarafta, *insan varoluşunun tarihsel boyutunu* inceleyen roman var, diğer tarafta ise *tarihsel bir durumun aktarılması*, belli bir zamanda bir toplumun tasvir edilmesi, romanlaştırılmış bir tarih yazısı niteliğindeki roman" var. *Yalnızız* romanı ise, yazarın da ifade ettiği gibi bir insanlık romanıdır. Dolayısıyla roman, varoluşsal *olabilirlikler* üzerinde işlenen ve bu bakımdan da insan varoluşunun tarihsel ve kültürel boyutunu inceleyen bir romandır (Kundera, 2012: 43, 50). Zira, romandaki başkarakter Samim, salt Doğu'nun veya ruhsal değerlerin temsilcisi değildir. Kültürel çerçeveden bakıldığında Tanrı'nın kaçınılmaz son olarak vurgulanması, Samim'in mistik doğulu Simeranya'sı bir kültürel bilinç yarılması yaşanan romanda Doğu kültürüne vurgu yapmakta iken, Meral'in Paris serüveni tutunacak dal bırakılmamış insan benliğiyle Batı kültürüne vurgu yapmaktadır. Ancak, bu düaliste keskin biçimde *kart karakterlere* dönüştürülerek somutlaşmaz. Samim ruhsal değerlerine sadık olan ve belli bir kavramı simgeleyen insan tipinden çok özünü inşa edebilmiş ve her insanlık durumuna özgü olabileceği gibi bazen de hata yapabilme yetkisine sahip bir karakterdir. Sadece söylenebilir ki, Samim'in varoluş dayanağı dürüstlük, sadakat ve insanlıktır.

2. Romanın Anlatım Tekniği

Tanrısal bakış açısıyla anlatılan bu romanda bireyin yani roman kahramanının ruhsal alanına başvururken yazar, kahramanın ruhsal durumunu en iyi yansıtan dram ve dramdaki sahneler usulu tertibinde daha çok monolog ve diyalogu kullanır. Geçmiş vakalar da monolog ve diyalogla geriye dönüş tekniğiyle anlatılır. Bu açıdan yazarın felsefi ve psikolojik hazırlıkları, dramatik aksiyonunu oluşturken somutsal eylem aktinden çok düşünme aktiyle gerçekleşir. Bu sırada karakterin ruhsal

Turkish Studies

durumunun dışı vurduğu eylemler, tasvir edilerek anlatılır. Bu tasvir bazen Tanrısal bakışla, ve daha çok Tanrısal bakışa sahip olacak kadar, bilgin Samim karakterinin dilinden Samim'in günlüğüyle açıklanır. Bu durumda yansıtıcı merkez olarak seçilen Samim karakterinin ağzından anlatılanlar, *Ben* olan anlatıcı niteliğini de kazanır. Baş karakter Samim, romanın başından sonuna kadar tüm sahnelerde yer alır ve tüm olaylarla birinci elden ilişkide bulunur. Dolayısıyla o, olup-bitenleri en çok gören ve haberdar olandır. Üstelik Samim, karakterinin entellektüel olması ve neden-sonuç ilişkisinde düşünebilirliği, diğer karakterlerin ruhsal durumuna ve olaylara karşı analiz ve sentez yapmasına olanak sağlayıcıdır. Ancak Samim karakteri, edindiği bakış açısını veya hak ettiği Tanrısal bakış açısının yerini, yaşayarak elde etmemiştir. Yazar, bu karakteri olgun ve bilgin sıfatında hazır olarak romana ilave etmiştir. Yazarın Samim karakterine verdiği görev, Samim'in olup bitenler üzerinde bilimsel ve neden sonuç ilişkisinde görüş ortaya koymasıdır. Bu açıdan Samim, yazarın araya girme ve kendisini belli etme gibi zorluklarından kurtarmış olur. Romanın tümünde edebiyat tarihinde A. C. Doyle'un Sherlock Holmes'inin de kullandığı dedüktif veya tümdengelim yöntemiyle benzerlik taşır ve bu özellik romanda büyük bir yer işgal etmiş olur. Bu yöneme göre, başkarakter Samim, gözlemediği olaylardan ve buna bağlı sorduğu sorulardan anlamlı, mantıklı ve en önemlisi de doğru çıkarıma varabilir. Bu yöneme başvururken, büyük yazarların, filozofların, psikologların bilimsel görüşlerden de faydalanır. Bu anlamda yazar karakterlerin eylemlerini bu görüşleriyle desteklemiş olmakla birlikte kendisinin de ortaya koymak istediği çıkarım ve tavsiyelerini dile getirir. Yazar, romanda psikolojik ve bilimsel değerlendirmelerini romanın bütününe sindirme ve yoğurma derdinde değildir; bu bilgi ve düşüncelerini karakterin ağzından anlatmayı tercih etmiştir. Sadece psikolojideki ikililik durumunu karakterin yani Meral'in eylem çelişkisinde bulunmasını veya benini aramasını eylemleriyle gösterir. Ayrıca yazar, çıkarımlarını dile getirmek ve daha iyi anlatabilmek için Samim karakterinin ağzından da anlatır. Bu teknikle yazar, hem kendini saklamaya çalışır, hem de dramatik aksiyonu sağlamış olur.

Romandaki anlatım tekniklerinden biri de günlük sayesinde kahramanın iç dünyasına rahatlıkla girilmesi için kapı açılmış olmasıdır. Zira günlük, insanların dertlerine başkalarına anlatamadıkları güvenli ve karşısında kendisi olabileceği bir dost yerdir/mekandır. Romanda baş kahraman Samim, günlüğe hayal ettiği dünya Simeranya hakkında bahseder. Bundan ibaret, Samim'in ruhsal durumu ve kişiliği belli olur.

Yazar, o dönemin havasını vermek için, Batı'ya gösterilen bir hayranlığı yaratmak için roman içeriğinde Fransızca konuşmalara yer verir. Bu da romanda doğallığı sağlar. Bununla yazar, dönemin köklerinden kopmuş, batılılaşma gayretinde olan insanları eleştirmek ister.

Roman başlıca varoluşsal sorunsal; kendini arayış, kendinden kaçış, yalnızlık ve mutsuzluk temaları üzerinde işlenmiştir. Bu kategori bu kavramlardan meydana getirmiştir: yalan, şüphe, aşağılık hissi, bencillik, ırkçılık, intikam ve bunların karşısında idealizm.

3. Olay Örgüsü

Peyami Safa'nın *Yalnızız* romanı üç ana olay örgüsüne ayırabileceğimiz üç bölümden oluşur:

- a) I. Bölüm: Başkarakter Samim'in aydınlanması;
- b) II. Bölüm: Meral'in iç çatışması.
- c) III. Bölüm: Meral'in ölümü.

a) Romanın birinci bölümü birçok sahnelerden oluşarak birçok olay örgülerini meydana getirir. Ancak bu bölümdeki salt olay örgüleri romanın diğer iki bölümüyle ortak noktada buluşmaktansa, daha çok bir karakteri aydınlatma amacıyla kurgulanır. Öyle ki, *tek bir kişiyi yaratmak için birçok hayat gerekir* (Kundera, 2012: 61). Dolayısıyla, tek bu amaca yönelik birinci

bölüm bir olay örgüsü olarak da görülebilir. Bu bağlamda, Yeşilköy'deki köşkte geçen tüm olaylar, Samim karakterinin yaşamını, ikamet ettiği mekanını; felsefi, psikolojik, bilimsel ve dedüktif düşünürlüğü ve idealist bir tip olduğunu ele verir. Sözelimi *idealist tipler, genellikle yuvarlak karakterlerden oluşur. Onlar iç derinliği olan; hayata, topluma ve olaylara daha geniş perspektiften bakabilen insanlardır. Fikri ve duygusal hayatları değişime uğramaya elverişlidir. Kendilerini topluma ve inandıkları değerlere adanmış ve bu uğurda savaşmaktan asla geri kalmazlar* (Korkmaz, 1997: 2004). Zira, Samim karakterinin idealist tipliği, etrafındaki insanların sorunlarını düşünce ile çözmeye uygun görünmekle, (yazardaki) belli bir fikrin ve görüşlerin de taşıyıcısıdır. Birinci bölümde yavaşça ortaya çıkmaya başlayan ve romanın bütününde yer alan Simeranya dünyası işte, yardımcı karakter ve olaylar eşliğinde idealist Samim karakterinin fikirlerini yansıtacaktır: *“Bunların vazifeleri öğretmek değil, öğrenmeyi öğretmektir”* (Safa, 2006: 38).

Birinci bölümde olay entrikaları, İstanbul'da Yeşilköy'de varlıklı bir ailenin köşkünde geçer. Bu ailede Mefharet, Samim, Besim adlı kardeşler ve Mefharet'in oğlu Aydın ve kızı Selmin ikamet eder. Bunlarla beraber hizmetçi Hasibe, Ayşe ve Hasibe'ye arada sırada gelen aç adam Haydar gibi fon karakterler bu evde geçen olaylara çok az neden olacak haldedirler. Selmin'in sahte hamilelik hikayesi bu olay örgüsünde geçen ilk entrikanın başlangıcıdır. Bu zaman çizelgesinde geçmeyen bir vaka yani, Selmin'in annesi Mefharet'le olan irsi tartışmadan sonra Selmin'in nişanlısı Ferhat'ın bir daha eve gelmeme kaydıyla evden ayrılması bu enrikaya neden olmuştur. Bu sahte hamilelik hikayesi yani, Selmin'nin hamile olduğu hissini uyandırmak için tutunduğu tavırlar, Mefharet'i çıkmaza götürmekle başkarakter olan Samim'e karşı şüphe uyandırmaktadır. Bu şüphe, Selmin'in annesi Mefharet'e fazlaca heyecan uyandırmakla Samim'in günlüğünü okumasına neden olur. Günlük sayesinde de Samim'in kişiliği yani idealist bir tip olmakla yaşamın absürd gerçeklerine karşı kendine bir çıkış yolu olarak Simeranya'yı icat etmesi ve bu insanın ve bir sevgilisinin ve bu sevgiliyle yaşadığı sorunlar meydana çıkmaya başlar: *“Aşktan başka hedef arayan bir aşkın kendi kendine ihanet ettiğini ona anlatamıyorum”, “Simeranya'da yalan tamamıyla lüzumsuz bir hale gelmiştir; anlaşılmalıdır ki bu, tabiatın ve hayatın içindeki zıtlıkları barıştıramayan insanın bir görünüş ahengi yaratmak için kutuplardan birini örtmek ihtiyacıdır”* (Safa, 2006: 47, 65). Günlükte bahsedilen kızın isminin belli olmayışı Mefharet'i sabırsızlandırır ve bunu ne pahasına olursa olsun çocuğun babası kim olduğunu öğrenmek ister.

Annesi sonunda Selmin'i konuşturabilmiş ve çocuğun babası Samim değil, eve gelen aç adam Haydar olduğunu öğrenmiştir. Bunu söylemiş olmakla dayısı Samim'in zekasını hesaba almayan Selmin, sahte hikayesini ele vermiş olur: *“Demek istiyorum ki, cinsi muamele, vadettiği hazın müstesnalığından aldığı değerle kendisine layık hassasiyet, ruh, beden, şahsiyet, mekan ve an şartlarını kadına arar”* (Safa, 2006: 102). Görüldüğü gibi, bu olay birimcikleri de Samim karakterini oluşturma gayreti niteliğindedir. Zira neden-sonuç düşüncesi sayesinde Samim, aslında Selmin'in, ailesinin namusunu bozmakla annesinden öç alarak özgürlüğünü kanıtlamak, annesine Ferhat'ı kabul ettirmek ve Samim'in kendisine de şüphe yaratma gibi korkunç hilesini yakalar:

“Bu politika Selmin'in karnındaki çocuk için en az fena babanın Ferhat olduğunu Mefharet'e kabul ettirmektir. Asıl baba odur ve aç adam rezaletiyle kıyas edilirse, elbette bir serseriye tercih edilir. (...) Benden, benden şüphe, benden şüphe etmiş olacak. İğrenç. (...) Zekasını korkunç bir hale getiren böyle bir oyunla bütün bir ailenin rezalet korkusunu kendi aşkının lehinde bir silah olarak kullanıyor” (Safa, 2006: 120,123).

Bununla beraber zaman çizelgesinde anlatılmayan tüm olay ve çıkarım Samim'in günlükte yazdığı neden-sonuç düşünceriyle yani ben anlatıcı veya tanık anlatıcı sayesinde meydana çıkar. Böylece, Selmin'in yalan hikayesi üzerinde düşündüğü Samim'in günlükte yazdığı bu düşünceden oluşan anlatı, iki aydır kendisine soğumuş olan Selmin'in de arkadaşı olan Meral'in kendisine karşı değişen tavrını da fark etmesi amacını güder:

Turkish Studies

“Selmin’in Ferhat’la bozduğu günden beri halinde görülen donukluk, hemen hemen aynı tarihten beri Meral’deki anlaşılmaz değişiklikle paralel gidiyor. (...) Selmin’in maksadı benden cevap almak değil, almamaktı. Bir şey gizlediğimi tespit etmekte. Ferhat kanaliyle bunu Meral’e söyleyecekti. Şimdi anlıyorum. Meral’e o geceyi dışarıda geçirdiğimi söylememekle hata yaptığımı şimdi anlıyorum” (Safa, 2006: 114, 121).

Meğerse ki Samim’in düşüncesine göre, Ferhat ile Selmin’in birlikte düzenledikleri bu içkılık meselinden oluşan yalan çıkarının Ferhat cephesi de vardır; kızkardeşi Meral’i Samim’in elinden almak için Selmin’i *evin vasıta(sı) haline getir*(mektir):

“(...) Ferhat kızkardeşinin kalbini benim avucumdan kendi avucuna almak için, onu bende daha genç arkadaşlarının tesir çemberi sokmağa çalışmaktadır. Herkesin düşmanı vardır. Ferhad’a kızmıyorum. Mücadele ahlakımız ve silahlarımız aynı. Selmin’e de kızmıyorum, cephesi Ferhad’ın yanı başıdır. Meral’in aptalca telkin altında kalmaktan başka mazereti yok. Ferhad’ın kız kardeşi ve Selmin’in mektep arkadaşı olmak, küçük dostluk mücadeleleri için yeter sayılabilecek yakınlıklardır. Fakat aşta böyle bir tercih, ya budalalık veya sevginin yetersizliği demektir” (Safa, 2006: 115, 116, 120).

Ferhat ile Selmin arasında geçen görünürde yani olay birimlerinin akışı bakımından ırsi çatışmadan veya böyle bir yalandan sonra oluşan tüm olay birimleri, Samim karakterini yaratmak için yani Samim’in psikolojik, bilimsel ve dedüktif düşüncesini iletmek için meydana gelmekle Meral’in Samim’e karşı yetersiz sevgisini ortaya koymak amacını güder. Zira ne olursa olsun, Ferhat’ın eylemleri ve görüşleri Meral’i etkilememeliydi. Bu bakımdan ırsi çatışma gibi düzenlenen ama ırsi çatışma olmayan Selmin ile Ferhat çatışması gibi, Samim ile Meral ortasındaki çatışmanın nedeni Ferhat olmayacaktır.

Bundan sonra Samim’in yanına Paris’e gitmek için döviz isteyen Selmin’i itiraf ettirme sahnesi yer alır. Burada anlaşılacağı, Selmin hamile değildir. Bununla bir sonraki bölümde Meral ile Samim arasındaki çatışmadan oluşan entrikaya neden olmayan ama bahane oluşturan ve Samim karakterinin yaşamını açığa çıkaran, iki insanın kendi çıkarları/intikamları üzerinde kurulduğu sahte/hiç olmayan Selmin ile Ferhat çatışmasından oluşan birinci bölüm son bulur. Böylece, ilk başta Selmin üzerinde gelişen olayların yavaşça Samim üzerine kaydığı bu taktik (prolog kısmının da çıkartılması), hem romanı düz bir anlatı tarzından kurtaracak hem de yaşamın biçimini ele almakla hiçbir gerçeğin görüldüğü gibi olmadığı mesajını verecektir.

Besim karakteri de Samim’in görüşlerine zıt olmakla onun ideal düşüncelerini ortaya koymak için hizmet eder. Besim’in sürekli yemek yediği sahneler onun kaygısız ve maddeci bir insan olduğunu ortaya koyar. Romanın başından sonuna kadar hiç değişmeyen bu karakter belli bir düşüncenin yani maddeselliğe düşkünlüğü temsil etmekle bir *kart* karakterdir: “-Ben bu kebaba aşıkım”, “-Ne kadar rahat yaşadığımı görüyorsun. En ahlaklı adamdan daha zararsızım”. Olayları yönlendirmeyen, olaylar onu yönlendiren, *hiç bir meseleyi ciddi konuşma*(yan) insan tipidir (Safa, 2006: 35, 23, 15).

Entrig kurguya dolaylı katılan olay birimlerinden biri Selmin’in Bulgaristanlı, fon karakter komünist aç adam Haydar’ın polis tarafından yakalanacağı hadisedir. Bu hadise ile yazar, Haydar karakterini meydana çıkarır ki bu adam Selmin’in yalanlarında yerini alacaktır. Selmin, bu adamın çocuğun babası olduğunu söyleyecek ve böylece annesini daha da üzerek Ferhat’ın babası olduğunu kabul ettirecektir. Bu karakter romanda, o dönemdeki atmosferi oluşturmak için de kullanılmaktadır. Ancak, bu olay birimi Samim karakterinin Selmin’in yalanlarına yakalamasına ipucu verecek ve bir sonraki hadiseye zemin hazırlayacaktır.

Mefharet'in oğlu Aydın'ın hastalığı yazarın tıbbi görüşlerini belli etmek ve yine de Samim'in entelektüel karakterliğini açığa koymak içindir. Bu hadise entriğ kurguya yakından ilgili olmasa da çok önemli bir görev taşır. Burada Samim, ortaya çıkan hastalıkların aslında bir ruhsal isyanın yansıması olduğunu ifade eder. Diğer yandan üçüncü bölüm de, Meral'in ölmezse hastalanacağı hakkındadır. Bu hadise ile yazar, Meral'in hastalanacağı, veya hastalanmasa sürekli içinde bulunduğu kararsızlık onun yanlış bir eylem yapmasına götüreceği hakkında üçüncü bölümde ipuçları verir. Çünkü ikinci bölümde sürekli kendisiyle çatışmada olan Meral'in ruhu bu sıkıntıya katlanamaz, hastalanır ve bu da vücuduna yansır. Gerçekten de, yalan üzerinde kurulmuş olan yaşamın getirdiği şüphe, intikam gibi duygu ve düşünceler insanı bir strese götürür ve dolayısıyla vücutta bir hastalık yaratır. Denilebilir ki bununla yazar, hastalığa karşı bir çıkış yolu aramaktadır. Yani, Samim'in icat ettiği Simeranya tüm sorunlar için bir çıkış yolu olmuştur.

Romanın birinci bölümü diğer iki bölümüne bağlı olmadan aynı temayı işlerler. Birinci bölümle ikinci bölümü birbirine bağlayan Samim karakteridir. Birinci bölümde ailesi içindeki sorunları çözmek için uğraşan Samim, bir yandan da bunun çıkışı olarak Simeranya'yı yazarken, ikinci bölümde Meral'e yardım etmekle görevlendirilir. Yani, birinci bölümde Selmin'in annesinin Samim'e karşı şüphesi ve diğer taraftan nişanlısı Ferhat'tan intikam almak istemesi ile karşı karşıya kalırken, ikinci bölümde Meral'in varoluşsal kendisiyle barışmazlığı ve kendini aramasıyla karşı karşıya kalır. Her iki bölümdeki yabancılaşma teması, iki farklı yönde gelişir: 1. Bölümdeki yabancılaşma, insanların kendilerine karşı özgüven duymasıyla, zararını başka insanların varlık alanlarında ortaya çıkarır (İnsanın kendine bencilce ve kibir dolu bir güvenle, başka insanların varlık alanlarını tehdit eden yabancılaşma); 2. Bölümdeki yabancılaşma, insanın kendisiyle savaşmasından kendisine zarar verir. Bu bağlamda romanın ana temasını yabancılaşma (İnsanın kendi kendisiyle savaşmasıyla kendi benliğine verdiği zararlarla meydana gelen yabancılaşma) olarak sayabiliriz.

İnsanın kendini arayışta bulunurken hümanist değerlerine uzaklaşarak yabancılaşması tüm romanın ana teması halindedir. Yabancılaşma ve kendini oluşturma ilk olarak insanın kendisine karşı derin bir özgüven eksikliği veya yetersizlik duygusu hissetmesinden kaynaklanır. Örneğin, Selmin'in annesine karşı kendi bağımsızlığını göstermek için ortaya koyduğu sahte hamilelik hikayesi, kendine karşı beslediği derin bir aşağılık hissidir aslında. Dolayısıyla roman içerisindeki karakterlerin beslediği bu his, beraberinde yalan söylemeyi, şüphe etmeyi, intikam almayı ve ırkçılığı beraberinde getirir. Birinci bölümde başlıca bu kavramlara yer verilmiştir: yazar onun intihar etmesini değil, ölmesini tercih eder.

Yalan,

Şüphe,

Intikam,

Namus/şeref zedelenmesi,

Bencillik,

Aşağılık hissi,

İrkçilik,

Sezgisellik,

Mutsuzluk,

Yalnızlık;

ve bütün bu olumsuzluklara karşı Samim'in dünyası veya Simeranya:

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/30

Akıl/düşünce,

İdealizm

Görüldüğü gibi romanın birinci bölümünde karakterlerin eylemleri yalan ve şüpheye yöneliktir.

1. Ferhat ile Selmin'in annesi Mefharet'in irsi mesele üzerinde çatışması;
2. Selmin'in annesine kendi bağımsızlığını ilan etmek için sahte hamilelik hikayesi;
3. Selmin'in annesi Mefharet'in bu hamilelik üzerinde Samime karşı şüphe beslemesi;
4. Ferhat'ın Samim'den öç almak istemesi;
5. Selmin'in Ferhat'tan öç almak istemesi;
6. Tüm olayların Samim'de akılcı şüphe/ sağduyu uyandırması.

Birinci bölümde geçen tüm olaylar, intikam, şüphe ve nefret beslemekten ibarettir, örneğin: Selmin'in Ferhat'tan alacağı intikam Ferhat'ın Don Juanlığı ve buna karşı Selmin'in kendisini aşağılanmış hissetmesidir. Selmin:

“Ferhat'tan aşağı kalmamak istemediğim için, hep münakaşa ederdim onunla. Haklı mıyım, haksız mıyım, düşünmeden. Yalnız onu haksız çıkarmak isterdim hep. Malumatım yetişmezdi. Okumağa da üşenirdim. Okusam da anlamam onun kadar. Ekseriya sizden öğrendiklerimi ona satardım. Kulaktan kapma hep” (Safa, 2006: 107) der.

Birinci bölümde her karakterin dünyası bu olumsuz duygular üzerinde oluşmuştur. İnsanların kendisi olmadıklarını, aşağılık kompleksi ve başkalarından ödünçledikleri yaşam şeklini yazar burada eleştirir ve çözüm bulur. Böyle gelişmemiş dünyalara karşı bir tek Simeranya vardır. Simeranya'da insanlar yalan söylemezler, hastalanmazlar v.b. Yazar burada insanların çevresinde olup biten olumsuz her şey kendisinden kaynaklandığını ifade eder. Hatta bir hastalığın nedeni de insanı besleyen olumsuz duygudur. Bu açıdan Simeranya dışardaki bir ütöpik mekan veya dünya değil, insan ruhunun/idrakının/dünyasının zirvesidir ve insan bu (ütöpik) dünyaya ulaşabilir. İçindeki bu dünyaya ulaşamayan insan, yalan, intikam ve şüphe gibi duygulara başvurur ve sonunda hastalanır. Sözelimi, Mefharet'in sezgisel kaynaklı şüphesi onu yanlış yola götürürken, akılcı bir şüphe yani Samim'in şüpheleri doğru neticeleri getirir.

b) Olay örgüsü bakımından Samim ile Meral çatışmasına zemin hazırlayan ilk bölümden sonra, ikinci bölümde bu çatışmanın nedeni Meral'in iç çatışması kaynaklı olduğu daha da açık görülür. Dolayısıyla, ikinci bölümde, yabancılaşma teması bireyin kendini araması ve kendinden kaçış gibi izleklerle gerçekleşir. Bu da Meral'il ikilik durumudur. Yazar, burada insanın varoluşsal bunalım sürecinin psikolojik boyutunu da ele vermiş olur. İnsandaki varoluşsal bunalım, bilinçle bilinçaltının *bütünleşme* süreci olmakla arketipsel değer taşımaktadır. İnsanın zorunlu bir şekilde yapması gereken şey, bilinçdışının ürünü olan Gölge arketipiyle *tanışması ve onu entegre etmesi*'dir (Jung, 2012: 13). Dolayısıyla Samim'in de ifadesiyle Meral'deki *ikinci*, Jung'un Gölge arketipiyle örtüşürdür. Gölge arketipi, insandaki olumsuz ve karanlık taraftır. Eğer ki, Meral'deki bu ikinci de arketipsel bir nitelik taşırsa, bu arketipsel benlik durumu tüm insanlığa da aittir. Meralin yansıttığı eylemleri de, varoluşsal anlamda dünyaya bırakılmış insan olarak özünü oluşturma gayretinde bulunmakta veya bilinçdışına doğru yol almakta. Bu süreç tamamlanana kadar insanın yaptıkları eylemlerine ve her şeye karşı farkındalık düzeyi minimal seviyede olmaktadır. Öyle ki insan, içindeki bu benlik durumlarıyla barışmalı ve kendini kazanmalıdır. Aksi halde insan, zararlı eylemlerde

bulunur, mutsuz olur ve kendisine yabancılaşır. Romanın bütünü de, bu şekilde varoluşsal mücadele içinde olan insan hakkında olabirlikler serisini ortaya koyar. İkinci bölümde karakterlerin farkındasız seviyesinde olan varoluşsal mücadeleleri, aşağıdaki eylemlerle ortaya çıkar:

- a) Meral'deki ikililik;
- b) Meral'deki Paris'e karşı hayranlık;
- c) Meral'in annesinin kendi kabuğuna çekilişi;
- d) Feriha'nın istediği yaşamı yaşamaması;
- e) Meral'in ihaneti;
- f) Meral'in intiharda bulunmak istemesi (3. bölümde).

Bu bölümde ikililik çelişkisinde olan Meral'in bir yandan Paris'e gitmek istemesi, bir yandan da bunu yapmakta tereddüt etmesi anlatılır. Hal böyleyken Meral'e Paris karşı ilgi uyandıran Meral'in okul arkadaşı Feriha Paris'ten gelir. Feriha Meral'e Şakir adlı yaşlı ve zengin birisini bulduğunu ve Paris'e gitme hayaline gerçekleştirmek için iyi bir fırsat olduğunu söyler. Meral, yine tereddüt içinde kalır. Meral'in ailesine bakılırsa, herkes kendi içinde mutsuz ve hayatlarına anlam verememiş insanlardır. Çocuğun yaşam şeklini oluşturmada büyük bir rol oynayan anne ise (Gruen, 2012: 51), toplumca dışlanmış, kendi kabuğuna çekilmiş, yalnız ve mutsuz kadındır. Annenin kollayan, tavsiyede bulunan ve seven *norm karakter* babında kızın yanında olmayışı ve hatta annenin kendisinin mutsuz oluşu, diğer yandan ancak eleştirel bir gözle bakan Ferhat, Nail bey ve Samim'in Meral'in etrafını sarması, olması gereken annenin yerini alamayacaktır. Dolayısıyla kendisi olmasına, kendisine bakmasına izin vermeyen toplumsal baskının temsilcileri olan Samim'in, Ferhat ve babası Nail bey, Meral'e kendisine dokunmaya, kendi beyiniyle düşünmeye fırsat vermeyecektir. Ne var ki, anneden gelen bulaşıcı bu mutsuzluk (Fromm, 1995: 52) çocuğu Meral'de devam eder. Bu bağlamda, Meral'in ne pahasına olursa olsun Paris'e gitmek, kendini inşa etmek ve arzu ettiği özgürlüğüne kavuşmak istemesi gayet doğaldır. Bu açıdan, Meral'in Paris'e gitmek istemesi için Samim'in saydığı arzular dışında, yazarın Meral'i bu arzulara iten bir kaç nedeni daha vardır: 1. Meral'in çok genç olması (yirmi iki yaşında), 2. Meral'in annesinin yanında olmayışı; Samim'in yeterli yardımda bulunmayışı yani ikisinin de Meral'in norm karakteri olamayışı, 3. Meral'in Samim'i sevmeyişi, 4. Meral'in içinden çıkamadığı hiçlik duygusu. Denilebilir ki, Meral aslında Paris'e gitmekten ziyade, içinde kapıldığı kompleksler, bunalımlar ve hiçlik duygusundan kurtulma azabını çekmektedir: "*Benim en sevgili masalımdır o. Gidemedim bir türlü. Mektepte Feriha'nın cüretini beğenmişim. Yalnız cüret olarak. Ahlak meselesi başka. (...) Hiçbir şey istemiyordu: Ne babasını görmek, ne piyano çalmak, ne Samim'le konuşmak, ne Paris, ne İstanbul, ne aşk, ne flört, ne tuvalet, ne sinema, ne dans...*" (Safa, 2006: 156, 199). Açıkçası, bu duygularını Meral, Paris'e gitmek istemesiyle örtelmektedir. Meral, bu duygularından Paris'e gidince kurtulacağına yani kendisinin olmadığı yerlerde bir mutluluğun varlığına inanmaktadır. Bu mutluluk Paris'tedir. Bu anlamda onun hayallerine karşılık veren bir tek Feriha mevcuttur. Feriha ile arkadaş olan Meral, Samim'e yalan üzerine yalan söyler ve ondan uzaklaşmaya başlar. En çok da kendisine (kendi cüretsizliğine) karşı çıkmak isteyen Meral, Samim'e ihanet eder; böylece kendisini tutan asıl engelden kurtulur.

Meral, Samim'e ihanet etmekle (eğer ki buna "ihanet etme" adını verirsek) kendine karşı nefret eder: "*Birisi beni öldürse, dünya düzeler gibi geliyor bana*" (Safa, 2006: 261). Ancak, kendine karşı beslediği bu nefret hakikaten farkına vardığı bir ahlaksızlık işlediğinden değil (Çünkü *genel bir*

ahlak yoktur (Sartre, 2012: 52)), üçüncü bölümde açıklanacağı gibi bir günah kompleksinden kaynaklanmaktadır: “*Nevrasteni, verem, safra kesesi iltihabı veya kanser, ne olursa olsun, bu hastalığın kökü şuuraltında saklanan günah kompleksi olacaktır.*” (Safa, 2006: 372). Oysa ki Meral, henüz yaptığı eyleminin yanlış olduğunu bilinciyle kavramış değildir. Bu yanlışlık; bir yanlış, bir günah olarak belirlenmiştir. Meral’e kalan da, bu belirlenmişliğe uymak ve buna göre utanç duymaktır. Yazar, burada *en az beş yüz* senedir yaşayagelen kadındaki *ikincinin* sürekli bastırılmasını ele alır. Kadın en az beş yüz senedir sosyal hayatın parçası olmamakla, arzularını bastırmak zorunda kalmıştır. Bu da kadının değişim geçirdiği dönemlerde/batılılaşma döneminde bilinçsiz bir eylemde bulunmasına neden olmaktadır. Böylece, toplumsal kanunlar ve bireysel arzu içerisinde ortak paralelizmi yakalayamayan Meral, kararsızlığa kapılır ve hatta bu kararsızlıktan kısa bir yaşamının sonuna kadar kurtulamayacaktır. Varoluşsal açıdan insan seçtikler kişileri ve toplum karşısında sorumluluk yüklenmektedir. Bunun için de Meral, bunalımdan kurtulamayacaktır. Diğer yandan, Meral genç yaşta olmasına rağmen, hata yapmaya/kendisi olmaya ve seçimde bulunmaya hakkı yoktur, çünkü Meral, sadece kendi namusunu değil, abisi Ferhat’ın, babası Nail’in ve arkadaşı Samim’in namusunu da taşımaktadır. Toplum tarafından dayatılmış ahlak anlayışı, Meral’in kendi bünyesinde neyin ahlaksal olup olmadığını düşünmesine ve kendisiyle barışmasına şans vermeyecek ve ne yazık ki, bunun bedelini yaşamıyla ödeyecektir. Bu açıdan Meral, insandaki arketipsel benliğin çatışmasını temsil eden ve romanın sonuna kadar değişim geçiremeyen, insandaki arketipik varoluşsal ve kültürel benlik arayışının açıkça görüldüğü karakterdir.

Bunun üzerine Samim Meral’den ayrılır, böylece Meral’i İstanbul’da tutan hiçkimse artık yoktur.

Samim, Meral’i bu bataklıktan kurtarma adına onunla konuşarak onun ikinci benini öldürmesini söylemektedir. İdealist, entelektüel ve en önemlisi de Meral’i seven bir sevgili Meral’in kendini bulmasını ve kendisiyle barışmasını sağlayan *norm karakteri* olamayacaktır. Bunun birinci nedeni, Samim’in salt düşünce ve söz ile olan şeyleri anlatmakla meşkuldür ve değiştirmeye çalışmakla Meral’in ikinci benini öldürmesine sözle zorlamaktadır. Üstelik, ne zaman bana yalan söyleyecek dercesine onun yalanlarını bir detektif gibi izlemesi, beklemesi ve yalanlarını anında yakalamasıdır. Meral’i olduğu gibi kabul etmeyip, sürekli eğitmeye ve kendi ikililiğini yaşamasına izin vermeyen Samim, Meral’i boğar: “– *Ne yapayım, ben böyleyim demek. Öldür beni yeniden yarat ve kendi idealine göre bana bir ruh yapısı ver* (Safa, 2006: 157). Sanki Meral’in özünü bulmasını yardım etmesinden çok onun yalanlarının izini sürmekle meşkuldür. Meral’e Paris’e gitme isteğine başka yollardan desteklemeye çalışmaz. Oysa ki, yasak olan kışkırtıcıdır. İkinci neden ise, yazarca Meral’in kendini bulamaması uygun görülmektedir. Çünkü yazarı meşkul eden şey, Meral karakterin’i kurtarmak değil, aksine karakterin ölümüyle bir mesajda bulunmaktır: Absürd yaşamın zorluklarından insanlığı nasıl kurtarmaktır. Simeranya gibi ideal bir düşünce bile Meral’i kurtaramayacaktır. Çünkü her insan kendi Simeranya’sını kendine ait ruhsal dünyasında yaşamalıdır. Bunu yaşayamayan insan kendine yabancılaşır. Oysaki her şey kendisi olduğu zaman var olmaya hak kazanacaktır. Yazar, evrensel anlamda varoluşsal mücadele içerisinde olan insanlara bir çıkış aramak ve yol göstermektedir.

c) Diğer yanda, Feriha da aynı Meral gibi özünü bulamamış bir insandır. Üçüncü bölümde Meral Paris’e kaçmaya karar verir. Ancak bunun farkına varan Ferhat onu odasına kapatır. Odasında tüm hayallerinin yıkıldığını düşünen Meral, camdan atlamak ister. Çünkü dünya da, kapatıldığı oda kadar dar ve çıkılmaz bir mekan haline gelir. Artık yaşamında onu tutan hiçbir şey yoktur, ne Paris, ne de Samim. Sadece, kendisini çektiği günah kompleksi, hiçlik duygusu, bunalımı vardır; bütün bu eziyetten kurtulmanın tek yolu kendisini bedeniyle de yok etmekle mümkün olacağını düşünmektedir. Sonra da intihar etmeden önce bir yazı bırakılması gerektiğini düşünür ve şu şekilde yazı bırakır: “*Kendi kendimden nefretimim çerçevelediği ve çirkinleştirdiği bir dünyada*

yalnızım” (Safa, 2006: 371). Kendine yabancılaşan, ihtiyacı sandığı maddiyatın karşılığında “ruhunu şeytana satan” insanın, kendi elleriyle ördüğü “demir kafes” ten kurtuluş, yine kendisine vereceği zararlar olabilecektir. Huzursuzluğunun; insanın bütünlüğünü algılayamama sorunundan kaynaklandığı sonucuna varamayan insan için çıkış/kaçıştır intihar. Ruhunu satıp bedeniyle yalnız kalan, kendini eksiltten, kendine bir daha dönemeyen, kendini ve gözlerini kaybeden insanın çarpacağı duvardır intihar. Kısacası intihar özün ve ölümün yabancılaşmasıdır. Öz yıkımdır.

Ancak, bütün bu eylem görüleceği gibi, intihar etmemek için zaman kazanma uğraşdır. Sonra da bir sigara yakmayı düşünür. Çakmakta benzinin olmamasına rağmen onu doldurmaya çalışması gene de bir sakinleşme uğraşdır. Görüldüğü gibi, Meral, yaşama umudunu daha kaybetmemiştir. Ancak, şaşkınlıktan benzinin eteğine damladığının farkına varmayan Meral yanarak ölür. Aynı anda hem Samim, hem de Renginaz bu ölümü hissedeceklerdir ve mistik olaylar yaşayacaklardır. Kızının öldüğünü işiten annesi Necile, kalp krizi geçirerek ölür. Samim ise aynı anda iki sevgilisini de kaybeder.

Bu bölüm üçüncü bölümle sıkı-sıkıya bağlıdır. Bu bölümde insanın kendini arayış yolunda olan insanın veya Meral'in bırakılmışlığı ve yalnızlığı işlenir. İnsana yapıp-ettiklerinde yol gösteren ve yardım eden kimse yoktur. Çünkü insan özünü oluşturabilmesi için bırakılmıştır. Kendini arayış içinde olan insan sembolik düzeyde ölmekle yeniden kendini yaratabilmektedir. Ancak insan, modern yaşamın getirdiği olumsuz etkisiyle giderek nesneleşiyor ve özüne yabancılaşıyor ve modern yaşam insanın özünü oluşturmasını daha da zorlaştırıyor. Öte yandan, geleneğin getirdiği baskı ve evrensel ahlak anlayışı insanın özünü oluşturma sürecini daha da zorlaştırıyor. Romanda Meral, bu aşamayı geçemez. Çünkü Meral, günah olarak tanımlanan bu hata üzerinde düşünemez, yani “doğru” olanı yapmamış olduğundan kaynak(lanan) günah kompleksinden kurtulamaz (Gruen, 2012: 33); dolayısıyla da kendisi olamaz ve baskıdan kurtulamaz. Bu bağlamda, kendisi olamayan insan her anlamda yok olmaya mahkumdur. Bunun için (her türlü ölüm: ya intihar, ya ölüm) ölüm, yazar tarafından kaçınılmaz görülmektedir.

Özünü oluşturamayan hem anne, hem kız kendileri olamadan yaşamına son verirler daha doğrusu kendileri olamadıkları için yaşamları son bulur. Bu yok olmak, yani ölmek bir hiçliğe tekabül eder. Yani özünü oluşturamayan insan hiçtir. Bu bağlamda her ölüm simgesel değer taşır.

Sonuç olarak, insanın çektiği bu bunalım yaradılışında mahkum olduğu mutlak yalnızlığındandır. Romanın adı bu anlamı kapsamaktadır. Biz insanlar yalnızızdır. Bunu kavrayana dek, insan mutluluğu başkalarında ve başka yerlerde aramaktadır. Romanda herkes bir mutsuzluk ve kaçış içindedirler:

Samim Simeranya'ya;
Meral Paris'e;
Renginaz ruhsal bozukluğa ve mistik dünyaya;
Feriha Paris'e.

Oysa ki, insan huzuru ve mutluluğu kendi içinde aramalıdır. Yazar gene çıkış yolu olarak Allah'a yönelmeyi tavsiye eder. Çünkü Allah, insanın ulaşabileceği ruhun en yüksek zirvesidir: “Allah'a bağlı olan bu ‘şuurüstü’ ruh bölgemizdir. Onu geliştirdiğimiz nispette yalnızlık dramımızdan kurtuluruz”. Simeranya bu zirveye doğru bir yoldur: “Simeranya'da insanın ruhu, bugün sanıldığı gibi bir ‘iç dünya’ değildir; havayı dolduran ve gizliliği kalmayan bir mana kesafetinin fertler tarafında massedilişi ve bütün varlıkların birinden ötekine intikali hadisesidir” (Safa, 2006: 372, 373,).

KAYNAKÇA

- Fromm, Erick. *Sevme Sanatı*. Çeviren Yurdanur Salman. İstanbul: Payel Yayınları, 1995.
- Gruen, Arno. *Empatinin Yitimi*. Çeviren İlknur İgan. İstanbul: Çitlembik Yayınları, 2012.
- Jung, Carl Gustav. *Dört Arketip*. Çeviren Zehra Aksu Yılmaz. İstanbul: Metis Yayınları, 2012.
- Korkmaz, Ramazan. *Sabahattin Ali İnsan ve Eser*. İstanbul: Yapı kredi Yayınları, 2009.
- . *Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları, 2009.
- Kundera, Milan. *Roman Sanatı*. Çeviren Aysel Bora. İstanbul: Can Sanat Yayınları, 2012.
- Moran, Berna. *Türk Romanına Eleştirel Bakış*. Cilt I. İstanbul: İletişim Yayınları, 2011.
- Safa, Peyami. *Yalnızız*. İstanbul: Ötüken Yayınları, 2006.
- Sartre, Jean-Paul. *Varoluşçuluk*. Çeviren Asım Bezirci. İstanbul: Say Yayınları, 2012.
- Stevick, Philip. *Roman Teorisi*. Çeviren Sevim Kantarcıoğlu. Ankara: Akçağa Yayınları, 2010.
- Y., Gasset Ortega. *Sanatın İnsansızlaştırılması ve Roman Üstüne Düşünceler*. Çeviren Neyyire Gül İşık. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2012.